

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

> Retouradres Postbus 2730 3500 GS Utrecht

Locatie Utrecht
Park Voorn 4
Postbus 2730
3500 GS Utrecht
www.onderwijsinspectie.nl

Contact
T (088) 669 62 42
F (088) 669 60 50
F.vansoest@owinsp.nl

Onze referentie
3419839

Uw referentie

Datum 29 oktober 2012

Betreft Rapportage (sociale) veiligheid & integriteit hoger onderwijs

Geachte heer/mevrouw,

Met deze rapportagebrief doet de Inspectie van het Onderwijs verslag van haar bevindingen uit het themaonderzoek naar (sociale) veiligheid en integriteit in het bekostigd hoger onderwijs, dat in 2010 en 2011 is uitgevoerd. We hebben ons een beeld willen vormen van het beleid en de verantwoording van ho-instellingen op het terrein van sociale veiligheid en integriteit. In het bekostigd wo heeft het onderzoek betrekking op 18 universiteiten (incl. vier levensbeschouwelijke universiteiten), in het bekostigd hbo op 39 instellingen.

Wij hebben in kaart gebracht op welke wijze instellingen voor hoger onderwijs middels hun beleid vorm en inhoud geven aan wet- en regelgeving met betrekking tot aspecten van (sociale) veiligheid. Ook hebben wij onderzocht hoe instellingen voor bekostigd hoger onderwijs zich verantwoorden over het gevoerde veiligheidsbeleid en hoe toegankelijk voorzieningen met betrekking tot veiligheid en integriteit van het hoger onderwijs zijn voor studenten en medewerkers.

Het merendeel van de instellingen in het hoger onderwijs heeft op de meeste aspecten van (sociaal) veiligheids- en integriteitsbeleid voldaan aan de afzonderlijke wettelijke voorschriften en daarvan afgeleide brancheafspraken met betrekking tot veiligheidsbeleid. Instellingen verantwoorden zich hierover echter nog nauwelijks in openbare jaarverslagen. Ook blijkt dat de toegankelijkheid van voorzieningen met betrekking tot (sociale) veiligheid en integriteit voor studenten en personeel voor verbetering vatbaar is, als het gaat om de eenduidigheid in naamgeving en vindbaarheid van aanspreekpunten en procedures.

In deze brief staat de inspectie achtereenvolgens kort stil bij het wettelijk kader en daarbij passende regels en afspraken, ons onderzoek naar de toegankelijkheid van informatie over veiligheid en integriteit, ons onderzoek naar de publieke verantwoording hierover en tot slot trekken wij een aantal conclusies.

Locatie Utrecht

Datum

29 oktober 2012

Onze referentie

3419839

Wettelijke kaders, regelgeving en afspraken

In het kader van dit onderzoek hebben we allereerst in kaart gebracht met welke verschillende wet- en regelgeving instellingen in het hoger onderwijs van doen hebben, in casu de WHW, de AWB, de Wet op de Ondernemingsraden, de arbowedgeving. Daarnaast hebben instellingen zich gecommitteerd aan gezamenlijke afspraken die voortvloeien uit onder meer branchecode, cao-afspraken en arbocatalogi.

De Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) vraagt instellingen voor hoger onderwijs nadere maatregelen te treffen die raken aan de sociale veiligheid van personeel en studenten. Daarnaast zijn er afspraken vastgelegd in de branchecode van de koepels binnen het hoger onderwijs (VSNU, HBO-Raad, NRTO). Hierbij zijn de volgende documenten van belang:

- Integriteitscode (hbo) of Gedragscode wetenschapsbeoefening (wo);
- Klokkenluidersregeling;
- Studentenstatuut;
- Regeling ongewenst gedrag;
- Faciliteit (WHW artikel 7.59a, betreft loket voor klachten, beroep en bezwaar);
- Huis- en gedragsregels;
- ICT-code;
- Gedragscode Internationale student (Nuffic).

Tezamen geven deze documenten een beeld van het beleid dat een instelling voor hoger onderwijs voorstaat ten aanzien van de (sociale) veiligheid en integriteit voor personeel en studenten. In de branchecode voor het hoger beroepsonderwijs is specifiek vastgelegd dat de instellingen een drietal regelingen op hun website presenteren. Dit zijn de Integriteitscode, de Regeling ongewenst gedrag en de Klokkenluidersregeling. In deze brief wordt verder geen onderscheid gemaakt tussen de wettelijke vereisten en de brancheafspraken. In het kader van een nalevingsonderzoek zou dat van belang zijn; bij dit themaonderzoek gaat het echter om de inhoud en de samenhang van het veiligheids- en integriteitsbeleid.

Toegankelijkheid van informatie met betrekking tot (sociale) veiligheid

De inspectie heeft de websites van de instellingen onderzocht op toegankelijkheid met betrekking tot het gevoerde veiligheidsbeleid in de praktijk. Dat is gebeurd aan de hand van twee vragen: zijn de documenten aangetroffen en zijn ze gemakkelijk te vinden?

Allereerst hebben we in kaart gebracht welke documenten op de websites stonden. Van de hogescholen had (minder dan) de helft de branchespecifieke afspraken over het op de website plaatsen van drie specifieke regelingen en codes doorgevoerd. Het merendeel van de universiteiten had de documenten wel gepubliceerd. Alleen voor de Klokkenluidersregeling gold dit nog niet. De online toegankelijkheid van documenten over regelingen en gedragscodes bleek bij een aantal universiteiten beter dan bij hogescholen. Desalniettemin was het vaak een hele zoektocht, zowel naar de plaats waar de documenten op de

website werden aangetroffen als binnen de documenten zelf naar relevante onderdelen. Universiteiten gebruiken een veelheid aan begrippen om situaties van onveiligheid te duiden. Dat is niet bevorderlijk voor de transparantie.

Datum
29 oktober 2012

Onze referentie
3419839

Vervolgens heeft de inspectie de instellingen per brief gevraagd alsnog de documenten toe te zenden die we op de websites niet konden vinden. De respons hierop toonde aan dat, op een enkele uitzondering na, de meeste instellingen voor hoger onderwijs over de (wettelijk) verplichte en in de branchecodes afgesproken regelingen en gedragscodes beschikken. In de *bijlage* bij deze brief zijn de concrete resultaten uit dit onderzoek in tabellen weergegeven.

Analyse van de jaarverslagen van verslagjaar 2009 en 2010

De verwijzingen naar veiligheid in de jaarverslagen van 2009 hadden merendeels betrekking op arbowetgeving en milieuaangelegenheden, klachten, bezwaar en beroep, rechtsbescherming, medewerkerstevredenheidsonderzoeken, risico-inventarisatie & evaluatie en financiële risico-analyses. Slechts enkele universiteiten en hogescholen gaven in het verslagjaar 2009 een aanzet voor verantwoording over het gevoerde beleid vanuit een integrale visie op veiligheid.

In de jaarverslagen over 2010 besteden 16 van de 37 instellingen voor hoger beroepsonderwijs nauwelijks of geen aandacht aan veiligheid/veiligheidsbeleving. In 2010 besteden tien van de veertien onderzochte universiteiten aandacht aan (sociale) veiligheid/veiligheidsbeleving, waarvan vier uitgebreider dan in 2009. Een universiteit die in 2009 nog iets meldde over veiligheid heeft dat in 2010 niet meer gedaan. Twee universiteiten besteden in 2010 geen aandacht aan veiligheid en vier universiteiten nauwelijks. Een paar universiteiten en een kleine minderheid van de hogescholen maken in hun sociaal jaarverslag melding van de werkzaamheden van ombudsman en/of vertrouwenspersonen en aantallen onderzochte (afgewezen en gegrond verklaarde) klachten en beroepszaken. Ook over dit deelonderzoek geeft de bijlage een overzicht.

Onze conclusies

Het merendeel van de instellingen in het hoger onderwijs heeft op de meeste aspecten van (sociaal) veiligheids- en integriteitsbeleid voldaan aan de afzonderlijke wettelijke voorschriften. Op een enkele uitzondering na, beschikken de meeste instellingen voor hoger onderwijs over de (wettelijk) verplichte en in de branchecodes afgesproken regelingen en gedragscodes. Er zijn wel de volgende aandachtspunten.

In instellingen voor hoger onderwijs is aandacht voor vraagstukken rond (sociale) veiligheid en integriteit nog niet structureel in beleid en verantwoording verankerd.

De instellingen in het hoger onderwijs hebben gezamenlijke beleidsafspraken over bijvoorbeeld arbocatalogi, branchecodes, vertrouwenspersonen gemaakt. In de praktijk zijn echter grote verschillen aangetroffen naar inhoud en vorm, in taalgebruik en definities, naar de wijze waarop hierover gecommuniceerd wordt binnen en buiten de instelling. Daar komt bij dat in jaarverslagen en op websites

van instellingen nauwelijks een visie op (sociale) veiligheid en integriteit is aangetroffen.

Datum
29 oktober 2012

Onze referentie
3419839

De uitvoering van branchespecifieke afspraken in het hbo over het op de website plaatsen van drie regelingen en codes zijn op het moment van het onderzoek (collegejaar 2010/2011) nog maar door (minder dan) de helft van de hogescholen doorgevoerd. De websites van hogescholen ontsluiten de regelingen die samenhangen met het voorkomen van situaties van onveiligheid niet overzichtelijk en gemakkelijk. De websites van universiteiten bieden over het algemeen meer informatie, de toegankelijkheid is ook beter.

Op dit moment biedt het gemiddelde jaarverslag meestal geen antwoord op de vraag of instellingen in het hoger onderwijs wat betreft integraal veiligheidsbeleid 'in control' zijn, in het kader van transparantie een belangrijk aandachtspunt. De verantwoording over het gevoerde veiligheidsbeleid betreft slechts een verantwoording op onderdelen. Het jaarverslag kan op dit punt aan kracht winnen door een bestuurlijke verantwoording over de wijze waarop de instelling beleid heeft geformuleerd, naar de afspraken over (sociale) veiligheid en integriteit handelt en met welk effect.

De publieke toegankelijkheid van relevante documenten voor (aankomend) studenten en personeel is voor verbetering vatbaar. In de openbaar toegankelijke informatiebronnen is zelden een visie op de problematiek rond (sociale) veiligheid en integriteit aangetroffen.

Studenten en medewerkers in het hoger onderwijs ondervinden onnodig belemmeringen door gebrekkige toegankelijkheid van voorzieningen. Daardoor kan het gebeuren dat studenten en/of medewerkers de functionarissen die belast zijn met bijzondere taken op (sociaal) veiligheids- of integriteitsgebied niet (makkelijk) weten te vinden.

Tot slot

Bij navraag blijkt iedere instelling voor diverse mogelijke incidenten een toepasselijke richt- of beleidslijn te kunnen tonen. Afgaande op de openbaar toegankelijke informatiebronnen hebben wij niet kunnen vaststellen of hieraan elke keer een visie op (sociale) veiligheid en integriteit ten grondslag lag. Wij houden twijfels bij de transparantie over het aanbod aan voorzieningen op het terrein van (sociale) veiligheid en integriteit voor betrokkenen.

Locatie Utrecht

Wij pleiten ervoor dat elke instelling voor zichzelf nagaat of deze samenhangende visie er is en of deze zich vertaalt in risicoanalyses en een aanpak voor risicobeheersing. Het door het ministerie van OCW ondersteunde project 'Integrale Veiligheid in het Hoger Onderwijs' kan hen daarbij ondersteunen (zie verder www.integraalveilig-ho.nl). Verder zullen wij in ons toezicht oog blijven houden voor (sociale) veiligheid en integriteit. Bij ernstige signalen zullen wij deze onderzoeken.

Datum

29 oktober 2012

Onze referentie

3419839

Hoogachtend,

Drs. H.G.J. Steur
Hoofdinspecteur hoger onderwijs

BijlageDatum
29 oktober 2012**Rapportagebrief (sociale) veiligheid & integriteit hoger onderwijs**Onze referentie
3419839**1 Resultaten websearch/ingestuurde documenten hbo/wo***Met betrekking tot de websearch:*

Er zijn 39 websites van hogescholen en 18 websites van universiteiten (inclusief 4 levensbeschouwelijke universiteiten) in het kader van de websearch geanalyseerd. Tabel 1 geeft een overzicht van het aantal hogescholen en universiteiten waarbij onderstaande documenten op de website wel/niet zijn aangetroffen.

Tabel 1 Aantal hogescholen en universiteiten waarbij onderstaande documenten op de website zijn aangetroffen

Regeling/Code:	hbo (n=39)		wo (n=18)	
	Ja	Nee	Ja	Nee
Aangetroffen op website?				
1. integriteitscode / gedragscode wetenschapsbeoefening wo	13	26	11	7
2. klokkenluidersregeling	21	18	6	12
3. regeling ongewenst gedrag	22	17	17	1
4. studentenstatuut	12	27	15	3
5. faciliteit	25	14	17	1
6. huis- en gedragsregels	12	27	13	5
7. ICT-code	8	31	13	5
8. gedragscode internationale student	11	28	13	5

- In de branchecode voor het hoger beroepsonderwijs is vastgelegd dat hogescholen regelingen 1 tot en met 3 op de website presenteren.
- M.b.t. regeling 8: van de 28 hogescholen die deze gedragscode niet op de website hebben opgenomen, staan er 24 wel op de lijst van Nuffic. Ook de 5 universiteiten die de gedragscode niet op de website hebben opgenomen, staan wel op de lijst van Nuffic.

Met betrekking tot de ingezonden documenten:

Er zijn 52 brieven uitgegaan naar besturen van instellingen voor bekostigd hoger onderwijs met het verzoek om een of meerdere ontbrekende documenten aan de inspectie toe te zenden. Alle instellingen hebben uiteindelijk gereageerd, 11 instellingen na een herhaald verzoek. Door drie universiteiten werd een integriteitscode aangeleverd. De overige universiteiten stuurden de gedragscode wetenschapsbeoefening toe. Bij één hogeschool liep een traject voor herziening van de integriteitscode. Eén hogeschool beriep zich op een beredeneerde afwijking van de branchecodeafspraken over de Klokkenluidersregeling. Deze zou op een kleine instelling niet nodig zijn vanwege het open karakter; om dezelfde reden heeft deze instelling geen ict-code. Bij slechts zes van de 36 hogescholen, die een brief met het verzoek om ontbrekende documenten toe te sturen ontvingen, waren voor alle zeven onderzochte rubrieken de bijbehorende documenten compleet. In tabel 2 is de respons verwerkt.

Tabel 2 Aantal hogescholen en universiteiten dat nader opgevraagde documenten heeft opgestuurd

Datum
29 oktober 2012
Onze referentie
3419839

Regeling/Code:	hbo (n=36)		wo (n=15)	
	Ja	Nee	Ja	Nee
Ingezonden				
1. integriteitscode of gedragscode wetenschapsbeoefening	17	19	3 8	4
2. klokkenluidersregeling	14	22	8	7
3. regeling ongewenst gedrag	13	23	5	10
4. studentenstatuut	28	8	7	8
5. faciliteit	11	25	1	14
6. huis- en gedragsregels	21	15	2	13
7. ICT-code	25	11	3	12

Bij nadere bestudering van de ingezonden stukken is de inspectie gebleken, dat sommige specifieke regelingen onderdeel zijn van een omvangrijkere interne regeling, zoals studentenstatuut, waarin ict-codes, huisregels en klokkenluidersregelingen werden aangetroffen, waardoor het niet overal mogelijk was een een-op-eenbeeld te schetsen op basis van de lijst van opgevraagde documenten.

2 Resultaten analyse jaarverslagen 2009 en 2010

In het najaar van 2010 zijn van alle bekostigde instellingen voor hoger onderwijs de jaarverslagen over 2009 geanalyseerd. In het najaar van 2011 is deze analyse herhaald voor de jaarverslagen over 2010. In onderstaande tabel is vermeld of de jaarverslagen van de onderzochte instellingen in het verslagjaar 2009 en 2010 aandacht schonken aan het thema veiligheidsbeleid/-praktijk en/of -beleving.

Tabel 3 Aandacht thema veiligheid en integriteit in jaarverslag 2009-2010

Instellingen hoger onderwijs	Jaarverslag		Aandacht voor veiligheid&integriteit			
			Ja		Nee/nauwelijks	
	2009	2010	2009	2010	2009	2010
Hbo (n=37) ¹	37	37	31	21	6	16
Wo (n=14)	14	14	10	8	4	6
Totaal	51	51	41	29	10	22

¹ Afwijkende aantallen zijn terug te voeren op organisaties die samenvallen onder één bevoegd gezag en een gezamenlijk jaarverslag uitbrengen.